Oslo

Rusken

Elverusken Akerselva 2024

Innhold

1 Innledning 3

1.2 Biologisk mangfold i Akerselva 4

2 Gjennomføring av aksjonen 5

2.1 Mål og metode 6

2.2. Resultater 7-8

2.3. Bilder 9-12

3 Omtaler av aksjonen 13

Innledning

Elverusken startet i Akerselva i 2017, og har siden blitt utvidet til Alnaelva. Ryddeaksjonenes mål er å forhindre at avfall i elvene havner i Oslofjorden, hvor det er mye vanskeligere å få ryddet det opp.

Årlig ryddeaksjon

Elverusken Akerselva blir gjennomført årlig på forsommeren. Aksjonen utføres i samarbeid med studenter fra Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Kirkens bymisjon, Akerselvas Venner, Oslo Elveforum, Oslomarkas Fiskeadministrasjon (OFA), Bymiljøetaten og Bymiljøetatens entreprenører for området; NCC.

Base i Nedre Foss Park

I år var basen for ryddingen plassert i Nedre Foss Park. I tillegg til organisasjonene som ble nevnt over var også IDE House of brands, Clean Coast Anglers, Mad Goats og Oslofjordens Friluftsråd med denne gangen. Sistnevnte tok på seg ansvaret for å analysere funnene, noe Rusken selv har gjort tidligere år. Rydderne gikk rundt basen, og et stykke nedover og oppover elva. NCC stilte med pram og hentet opp avfall fra elva som ble lastet på båten. I tillegg hadde Mad Goats med kajakker og packrafts slik at frivillige kunne plukke søppel i elva fra båt. Vi estimerer at vi var rundt 50 ryddere denne dagen.

Bakgrunn

Rusken er Oslo kommunes tiltak for en ren, ryddig og trivelig by. Bakgrunnen for initiativet til Elverusken er knyttet opp mot det internasjonale engasjementet mot forurensning av plast i havet som for alvor oppstod i 2017, etter at flere dødssyke hvaler ble funnet med magesekken full av plast. Ruskensekretariatet tok derfor et initiativ til etableringen av et lokalt tiltak mot forsøpling i vassdrag, der målet har vært å samle inn og dokumentere forsøpling i byens mest urbane elv. Elverusken er også utvidet til Alnaelva, som vi rydder hver september, og andre elver og bekker, for eksempel Hovinbekken.

Øverst: Rydding ved Ankerparken.
Nederst: Ruskensekretariatets team bestod av Helene Selvåg, Niwer Farhan, Yahye Yusuf, Thomas Horni, Caroline Magnus og Jenny Krohn.

1.2

Biologisk mangfold i Akerselva

Den nedre delen av Akerselva består av brakkvann, og man kan derfor finne både saltvanns- og ferskvannssarter her. Flyndre, laks, ål og strandkrabbe er noen av artene man kan finne i denne delen av elva.

Fra Elgsletta til Vaterland og ut mot Bjørvika-Bispevika preges den åpne delen av Akerselva av innsig av saltvann som blandes med elvevannet, og vannet her kan karakteriseres som brakkvann.

En del saltvannsarter som skrubbe (flyndre), strandkrabbe og tanglus (små krepsdyr) tåler brakkvann og kan derfor finnes i denne nedre delen av elva. Likeledes tåler en del ferskvannsarter som abbor og gjedde brakkvann og kan også overleve her.

Laks, sjøørret og ål vandrer først oppover elva
For laks, sjøørret og ål er dette stort sett kun en transportetappe. Laks og sjøørret vandrer opp her på ettersommeren og høsten på vei opp til gyteområder lenger opp i elva, og senere vandrer en del av de voksne (mange dør etter gyting) ut igjen til sjøen.

Etter 2-4 år i elva vandrer unge laks og sjøørret ut i sjøen for å vokse og kjønnsmodnes. Dette stadiet kalles smolt, og de vandrer som regel raskt forbi den brakkvannspåvirkede delen av elva.

Ålen søker etter ferskvann
Ålen har en ganske omvendt livshistorie ettersom den klekkes i havet og vandrer opp i elver for oppvekst i ferskvann. Den har en formidabel evne til å passere hindringer på vei oppover vassdragene, og kan gjerne krype på land for å komme seg forbi fosser og kraftige strykpartier.

Ettersom Akerselva er sterkt kanalisert og preget av byens fremvekst historisk og i moderne tid, er det derfor svært lite naturlig vannvegetasjon i denne nedre delen av elva.

Tekst av Terje Laskemoen, avdelingsdirektør i Natur og forurensing - Miljødivisjonen i Bymiljøetaten

2

Gjennomføring av aksjonen

Elverusken ble gjennomført med base i Nedre Foss park, 25. mai kl 09-14.

Aksjonen ble åpnet av Ruskengeneral Jenny Wallheden Krohn, og alle deltakere tok del i åpningen og representerte de oppgitte samarbeidspartnere.

Aksjonen ble gjennomført sammen med Kirkens Bymisjon og prosjektet «I jobb, Oslo», som er et lavterskel arbeidstilbud for mennesker i aktiv rus eller med rushistorikk. Dette er mennesker som kjenner byen og utfordringene med forsøpling godt. I tillegg var en studentforening fra NMBU, Akerselvas Venner, Oslo Elveforum, Oslomarkas Fiskeadministrasjon (OFA), Clean Coast Anglers, Bymiljøetaten, Mad Goats, Oslofjordens Friluftsråd, IDE House of brands og Bymiljøetatens entreprenører for området NCC, med.

Analyse av avfallet
Vanligvis er det Rusken som har tatt ansvaret for gjennomføring av telling, sortering og analysemetodikk som vi bruker under elveryddingene. I år tok Oslofjordens Friluftsråd på seg denne oppgaven. Resultater vil bli presentert på side 7.

Rydding fra båt
Tidligere har vi hatt dykkere på plass som gjennomsøkte områder rydderne på land ikke kom til. I år stilte Mad Goats med kajakker og packrafter, som gjorde det mulig å hente opp avfall fra elven i båt. I tillegg var entreprenør NCC i elven og løftet opp tunge gjenstander. NCC hadde i tillegg ansvaret for videre håndtering og bortkjøring av det innsamlede avfallet.

Rydderne samlet seg ved aksjonens start.

2.1 Mål og metode

• Mål

Elverusken er initiert med hensikt om å sette fokus på forsøpling i Oslos elver, og redusere forsøplingen. Det er også et tydelig mål å øke bevisstheten og ansvarsfølelsen rundt håndtering av avfall.

Å samle inn avfall langs Akerselva er viktig for å unngå at det havner i elva. Der vil det enten synke til bunns, eller drive videre ut i Oslofjorden. Elverusken er dermed en betydningsfull ryddeaksjon for å forhindre marin forsøpling, et satsingsområde for Oslo kommune.

Oslos elver er godt besøkt, noe som også gjør at de er utsatt for forsøpling. For Akerselva er den urbane beliggenheten en ytterlige faktor som gjør elva sårbar for forsøpling.

Vi må alle ta ansvar for å hindre forsøpling. Å skape gode miljøholdninger, og gjøre forsøplingsutfordringer kjent er et langsiktig arbeid for Rusken.

• Metode

Opprinnelig baserte vi metodikken på to kategorier:
1) Plast
2) Øvrig avfall
Disse kategoriene har kun blitt veid.

Gjennom veiing av avfallet har plastavfall utgjort en liten del av aksjonen på grunn av sin lave vekt sammenlignet med øvrig avfall. Det har videre gitt oss lite informasjon om hva slags søppel man faktisk finner under aksjonene, og hvilke av fraksjonene som er de mest problematiske.

Ny metodikk for kartlegging av innsamlet avfall
Det ble et behov for å videreutvikle metoden for registrering av innsamlet avfall for å få mer relevant kunnskap om kilder og årsaker bak forsøplingen i elva. Vår kollega i Plastteamet, Tora Tokvam Drægni, har gjort dette for oss, sammen med Hold Norge Rent og Salt.

Den nye metodikken går ut på å telle antall gjenstander i ulike avfallskategorier, samt veie totalvekt av avfallet fra både elvebunn og elvelangs. Denne metoden gir oss bedre forståelse for hvilke kategorier som er de hyppigste, samt kunne sammenligne data nasjonalt og internasjonalt.

I år var det Oslofjordens Friluftsråd med hjelp fra selskapet Mepex som hadde ansvaret for analysering av avfallet, og kategoriene fra denne analysen skiller seg noe fra de kategoriene Rusken har benyttet de siste årene.

Kirkens Bymisjon og tiltaket «I jobb, Oslo» deltok i ryddeaksjonen. Disse menneskene kjenner til byen godt, og rydder sentrumsgatene året rundt.

2.2 Resultater

Ryddingen foregikk fra 09-14, med ca 50 personer elvelangs.

Det ble plukket 694 kilo søppel denne dagen. Som nevnt ble ikke Ruskens vanlige sortering og tellemetodikk gjennomført, men Oslofjordens Friluftsråd stod for analyseringen av avfallet. Flesteparten av de oppmøtte ryddet elvebredden og områdene rundt, men noen valgte å rydde fra packraft.

Kommentar om funnene
Avfallet man finner kan si oss noe om hvilke vaner publikum har i området. Tidligere har vi funnet mye emballasje fra takeaway og annen mat, samt snus og sneip. Det gjorde vi også i år. Totalt ble det i år funnet 5042 gjenstander langs elvebredden, og hele 2331 av gjenstandene var snus eller sneip. I kategorien mat og drikke fant vi 1039 gjenstander, 699 av disse var emballasje.

I fjor hadde vannstanden vært svært høy i tiden rundt elveryddingen. Da fant vi store mengder eldre avfall som hadde samlet seg. I år fant vi ikke spesielt mye avfall av eldre dato. Det hadde vært lav vannføring over en lengre periode før ryddingen, så det er mulig at dette kan være en av grunnene til det: At lite vann i elva bidrar til at mindre avfall blir fraktet nedover. Den lave vannstanden gjorde det også enklere å rydde ute i elva, både med vadere og fra kajakk.

Rusrelatert avfall
Ved rydding langs Akerselva er det ikke uvanlig å finne rusrelatert avfall. I år fant vi 23 sprøyter, flesteparten ved Nedre Foss park. Når vi rydder denne typen avfall bruker vi sprøytebokser til å samle dem i. Vi gjennomgår rutiner med de frivillige på forhånd, og oppfordrer dem til å melde inn funnene, men ikke plukke selv.

Mye tungt avfall i elven
Entreprenør NCC stilte med båt der de samlet avfall som lå i elven. Under vann ble det funnet mye tungt metallavfall, blant annet to trafikkskilt og en elektrisk sparkesykkel. Mot slutten av dagen måtte noe av avfallet settes over på land, da båten var helt full.

694 kg ble ryddet denne dagen

Kategorier	Funn (sortert)
Mat og drikke	
Drikkebokser (aluminium)	101
Drikkeflasker (glass og plast)	46
Korker og lokk	189
Takeaway-emballasje og spiseredskaper	327
Engangsgriller	4
Annen mat- og drikkeemballasje	372
Poser	
Handleposer	57
Plastfolie	176
Engangsartikler i plast	14
Diverse plastprodukter	91
Sanitæravfall	
Bomullspinner (q-tips)	6
Våtservietter	40
Bind og tamponger	1
Emballasje til sanitærprodukter	173
Tobakk	
Røyk og snus	3221
Røykpakker og annen tobakksemballasje	115
Rusrelatert	
Sprøyter og sprøytespisser	23
Fritid	
Leker og sportsutstyr	23
Sko, klær og andre tekstiler	59
Ballonger	22
Dekk og bildeler	5
Pakkebånd	3
Annet	
Elektronikk	6
Glassbiter	Ikke telt
Metallprodukter	108
Isopor	216
Papp og papir	378
Diverse produkter i annet materiale	106
Farlig avfall	28
Tau og byggemateriale	14
Annet	10

Det ble samlet mye avfall både i vann og på land.

Frivillige ryddere med hjerte for elva var med og bidro til å få ryddet opp mye søppel denne dagen.

Entreprenør NCC hentet opp to trafikkskilt og en elektrisk sparkesykkel fra elven.

Funn av elektronikk, matemballasje, plast og en gammel lommebok.

Mot slutten av dagen var båten helt full av avfall hentet opp fra vannet.

Årets base var på Nedre Foss, men de oppmøtte ryddet også et godt stykke nedover elven.

Noe av avfallet som ble funnet denne dagen. Bak i bildet er sorteringsbokser som Rusken vanligvis bruker.

Mange frivillige var med for å plukke søppel.

3 Omtaler av aksjonen

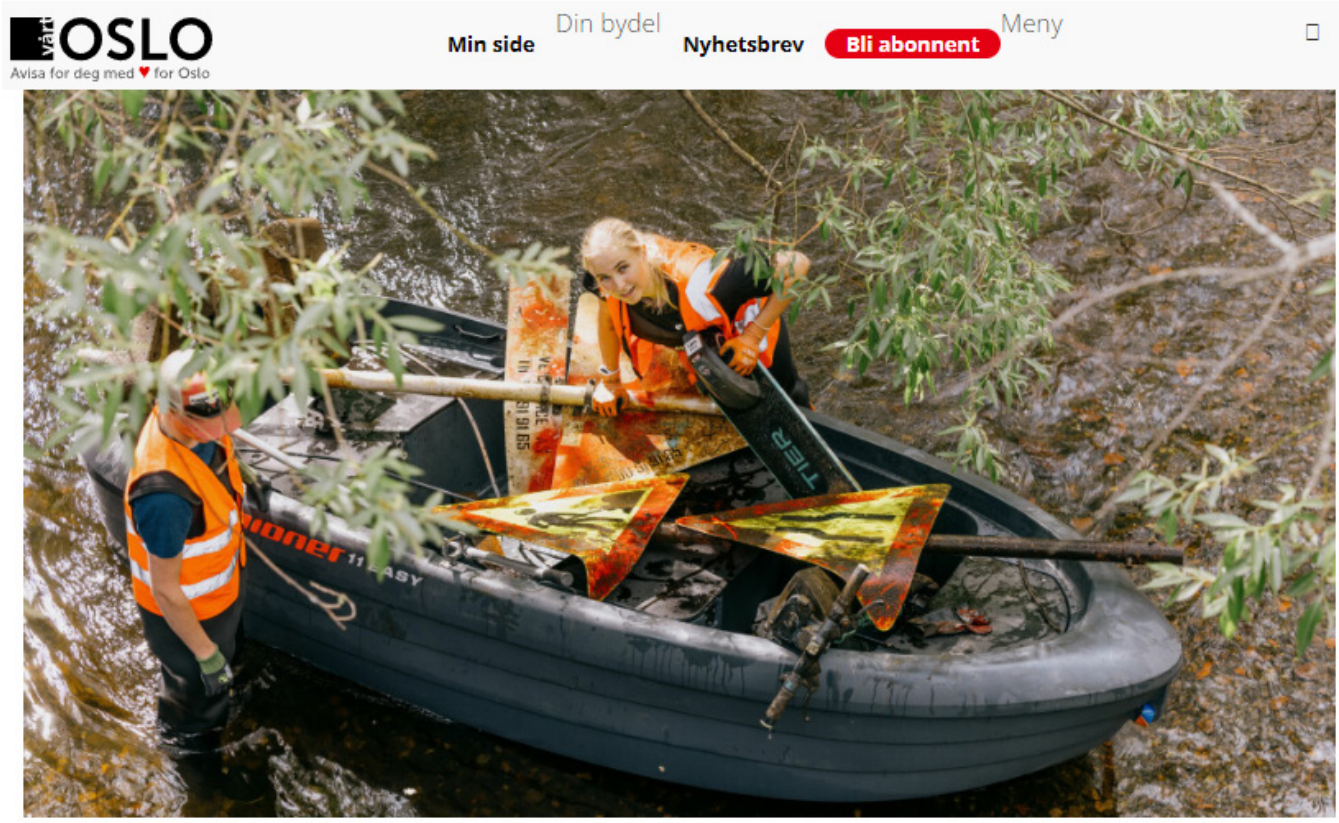

En robåt ble tatt i bruk som oppsamlingbase for alt skrotet underveis. Foto: Jan Khür

Det ble en fantastisk ryddedag langs Akerselva. Se bildene fra storfangsten

Elverusken ryddet i Akerselva. Her er hva de fant. – Vi fikk opp tunge ting som er vanskelig å få opp. Dessverre også mye emballasje og plast.

Ryddeaksjonen ble omtalt i Vårt Oslo. ***Klikk på bildet for å lese artikkelen.***

Alle foto: Jan Khür

www.rusken.no
instagram.com/rusken_oslo

Oslo

Rusken